

FREDERIKSBERG
KOMMUNE

Udviklingsplan for børn i dagtilbud 2020

Indhold

Indhold.....	2
Strategisk sigte for dagtilbudsområdet	3
Udviklingsplanens disposition	4
Kapacitetsbehov.....	4
Kvalitetsudvikling.....	4
Kapacitet og efterspørgsel	5
Organisering af dagtilbudsområdet.....	5
Udvikling i børnetal og kapacitet.....	7
Bygninger og vedligehold	8
Udvikling af kvalitet i dagtilbud	11
Samarbejde med forældre og lokalsamfund	11
Forældrebestyrelser	11
Dagtilbud i dialog med lokalsamfundet.....	12
Styrket pædagogisk læreplan	12
Mønsterbryderindsats	13
Børns sprog	14
Sammenhænge i børns liv	14
Rammer for dagtilbud	15
Trivsel, sygefravær og ledelse	15
Digitalisering.....	16
Det strategiske udgangspunkt for arbejdet med digitalisering	16
Datasikkerhed.....	17

Frederiksberg Kommune

Børne- og Ungeområdet
Dagtilbudsafdelingen
Rådhuset
2000 Frederiksberg

00.30.04-A26-1-19

Forsidefoto: Børnehuset Adilsvej (Jesper Kongsted)

Marts 2019

Strategisk sigte for dagtilbudsområdet

I dagtilbud på Frederiksberg skal alle børn tilbydes et trygt og udviklende læringsmiljø af høj kvalitet. Dagtilbuddene skal bidrage til, at børn har mulighed for at udvikle kompetencer, der gør dem livsduelige og robuste til at indgå i det samfund, de lever i. Børnene skal trives, udvikle sig, lære og være en del af et børnefællesskab i de år, de går i dagtilbud, men de skal også være klar til det liv, der venter efter årene i dagtilbud. År hvor skole, uddannelse og voksenlivet venter med alt, hvad det kræver af sociale, personlige, motoriske og kognitive kompetencer.

Hvis dagtilbuddene skal bidrage til børnenes trivsel og udvikling, er samarbejdet og dialogen med forældrene altafgørende. Det er i det samarbejde, at det pædagogiske arbejde kan bidrage til at forstærke det enkelte barns udvikling. Derfor er det et mål for alle dagtilbud i Frederiksberg Kommune, at forældresamarbejdet løbende udvikles og udvides.

Børns trivsel og udvikling mens de er i dagtilbud er det, naturligt, primære fokus. Men for alle børn gælder det, at den første tid i et dagtilbud og den sidste tid i et dagtilbud frem mod skolestart kræver særlig opmærksomhed. Derfor er der også vægt på at have et stærkt samarbejde med Sundhedsplejen, som kender børn og forældre særligt godt fra barnets første tid, og med skoleområdet, som skal kunne planlægge trygge miljøer for alle børn, når de starter i skole og SFO.

I løbet af de første leveår vil nogle børn og forældre opleve udfordringer, der betyder, at familier kan have brug for en anden faglig indsigt end den, dagtilbuddet kan tilbyde. Derfor er det afgørende vigtigt, at der sikres et godt samarbejde på tværs i den kommunale organisation, hvor særligt Pædagogisk Psykologisk Rådgivning er en betydelig samarbejdspartner.

Perspektivet på at skabe de bedste rammer for udvikling af børn sætter sammen med formålspargraffen i dagtilbudsloven en retning for indholdet i og udviklingen af kvalitet i dagtilbud, hvor dagtilbud blandt andet skal

- fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.
- i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse og bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst
- give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for og oplevelse med demokrati og som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med og integration i det danske samfund.
- i samarbejde med forældrene sikre børn en god overgang fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole ved at udvikle og understøtte deres grundlæggende kompetencer og lysten til at lære.

I udviklingsplanen for dagtilbud foldes der en række tiltag ud med henblik på at forbedre kvaliteten i dagtilbud på Frederiksberg.

Udviklingsplanens disposition

Kapacitetsbehov

Udviklingsplanen indledes med en beskrivelse af kapaciteten på dagtilbud. Det er væsentlige elementer på dagtilbudsområdet del at sikre, at der er den nødvendige kapacitet til den forventede efterspørgsel og dels at sikre, at de fysiske rammer, dagtilbuddene drives i, har en god standard.

De seneste år har Frederiksberg Kommune oplevet et ændret efterspørgselsmønster efter plads i dagtilbud, og der har derfor været behov for at tilpasse kapaciteten på dagtilbudsområdet. Det gjorde Kommunalbestyrelsen senest med beslutningen om budgettet for 2019. Prognosen for 2019 til 2030 viser, at efterspørgslen efter dagtilbudspladser er faldende frem til 2023, hvorefter efterspørgslen kun stiger svagt frem mod 2030.

Kvalitetsudvikling

Udviklingsplanen fortsætter med en oversigt over de tiltag til udvikling af den organisatoriske, pædagogiske og ledelsesmæssige kvalitet, der gennemføres på dagtilbudsområdet.

Størstedelen af de initiativer, der tages i forhold til kvalitetsudvikling har et sigte, der rækker flere år frem. De indsatser, der har særlig prioritet i det kommende år beskrives mere uddybende og konkret med tilhørende aktiviteter. De indsatser, der i øvrigt gennemføres eller indskrives sig i tværgående indsatser i hele Frederiksberg Kommune beskrives mere kortfattet. Udviklingsplanen giver dermed et samlet billede af de forskelligartede udviklingstiltag, der er i gang.

Kapacitet og efterspørgsel

Organisering af dagtilbudsområdet

Det centrale element i den overordnede organisering af området er, at der sikres en kapacitet, der balancerer den faktiske efterspørgsel efter dagtilbudspladser. Balancen er vigtigt for at sikre daginstitutionerne de bedste betingelser for økonomisk drift, når en af de afgørende faktorer er, at der i videst muligt omfang indmeldes børn på alle pladser i den enkelte daginstitution.

Et faldende børnetal har betydet, at Kommunalbestyrelsen med budgetbeslutningen for 2019 har taget initiativ til at tilpasse kapaciteten til den forventede efterspørgsel efter dagtilbudspladser. Således bliver to daginstitutioner og to skovsteder udfaset per 1. maj 2019.

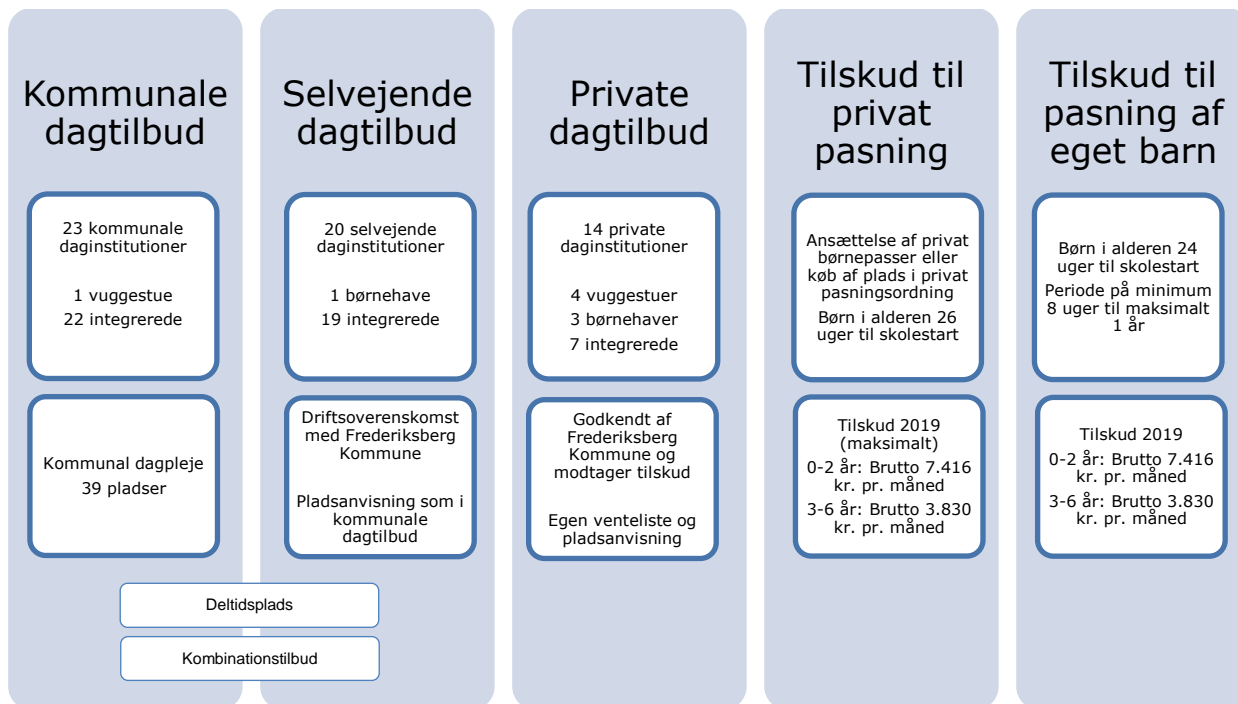
Ud over en tilpasning i kapaciteten betød budgetbeslutningen for 2019, at ventelisten til kommunale og selvejende dagtilbud i Frederiksberg Kommune blev åbnet for børn, der er bosiddende i andre kommuner. Det betyder en ekstra efterspørgsel efter dagtilbudspladser på Frederiksberg. Frederiksberg Kommune får dækket størstedelen af udgiften fra barnets bopælskommune, men udgifter til ejendomme, husleje og vedligehold er ikke dækket i betalingen mellem kommuner. Derfor er det som udgangspunkt en ekstra udgift at drive dagtilbudspladser til børn fra andre kommuner.

Da langt de fleste børn fra andre kommuner, der er indmeldt i et dagtilbud på Frederiksberg, er fra Københavns Kommune indgik Frederiksberg Kommune i efteråret 2018 en aftale med Københavns Kommune om, at en del af udgiften til ejendomme, husleje og vedligehold bliver dækket af barnets bopælskommune. Det er dog fortsat en udgift for Frederiksberg Kommune at drive dagtilbudspladser for børn fra andre kommuner, hvis pladserne alternativt kan udfases.

Dagtilbudsområdet i Frederiksberg Kommune er kendetegnet ved, at der eksisterer en bred vifte af tilbud til forældre. Efter implementering af Kommunalbestyrelsens beslutning om kapacitetstilpasning med budgettet for 2019, vil der være en kommunal dagpleje og 57 kommunale, selvejende eller private institutioner fordelt på 23 kommunale daginstitutioner, 20 selvejende daginstitutioner og 14 private daginstitutioner.

Ud over dagpleje og daginstitutioner har forældre i Frederiksberg Kommune mulighed for at få tilskud til privat pasning og pasning af eget barn. Dertil kommer, at den nye dagtilbudslov fra 2018 giver forældre mulighed for at benytte en deltidsplads på 30 timer i et dagtilbud, når de afholder fravær efter barselsloven. Samtidig er det blevet muligt for forældre med et dokumenteret arbejdsbetinget pasningsbehov at benytte et såkaldt kombinationstilbud i form af en deltidsplads i et dagtilbud og et tilskud til fleksibel pasning. Figur 1 viser et overblik over dagtilbudsområdet i Frederiksberg Kommune.

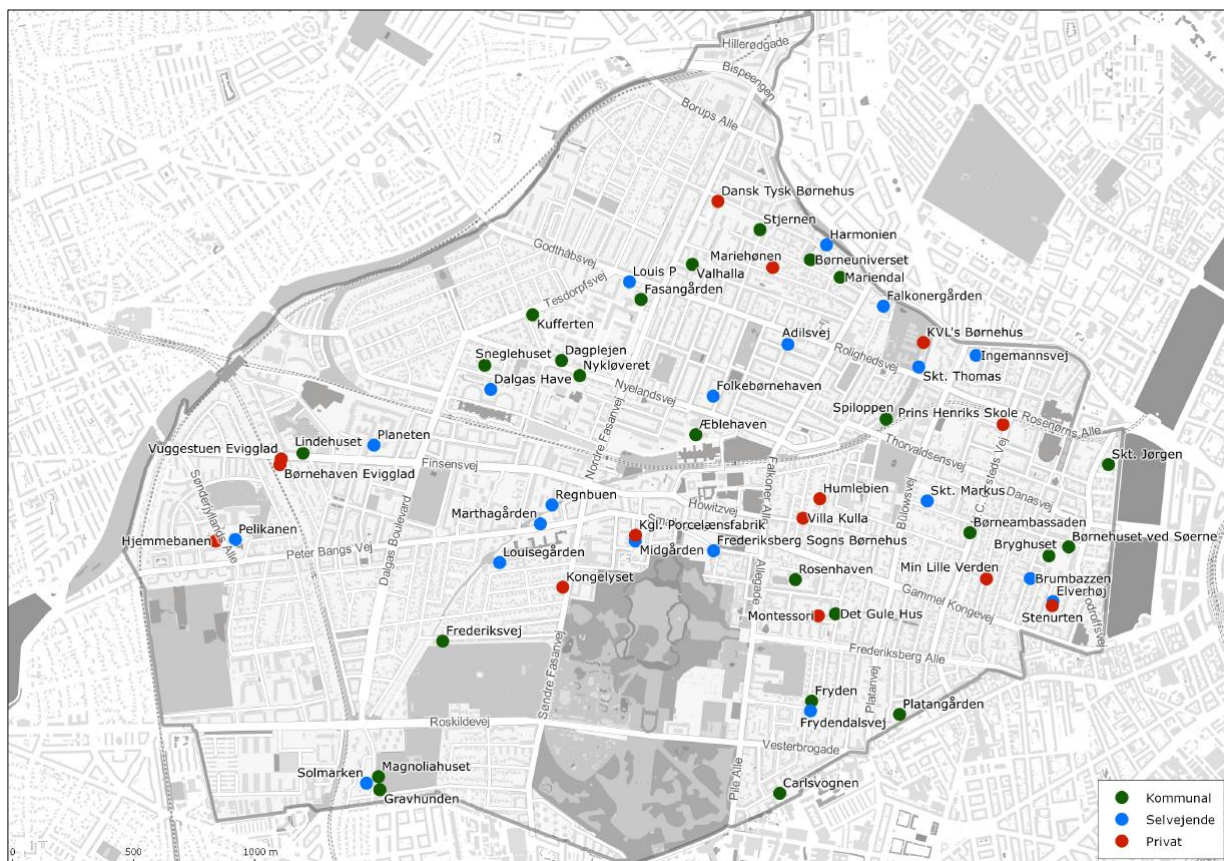
Figur 1: Dagtilbudsområdets struktur i Frederiksberg Kommune

Figur 2 nedenfor viser den geografiske placering af daginstitutionerne gældende efter 1. maj 2019 fordelt på de tre typer – kommunal, selvejende og privat.

Som en del af dagtilbudsområdet drives endvidere fra 1. maj 2019 fem skovsteder, der er beliggende uden for Frederiksberg Kommune, der deles mellem 12 daginstitutioner.

Figur 2: Dagtilbuddenes beliggenhed i Frederiksberg Kommune

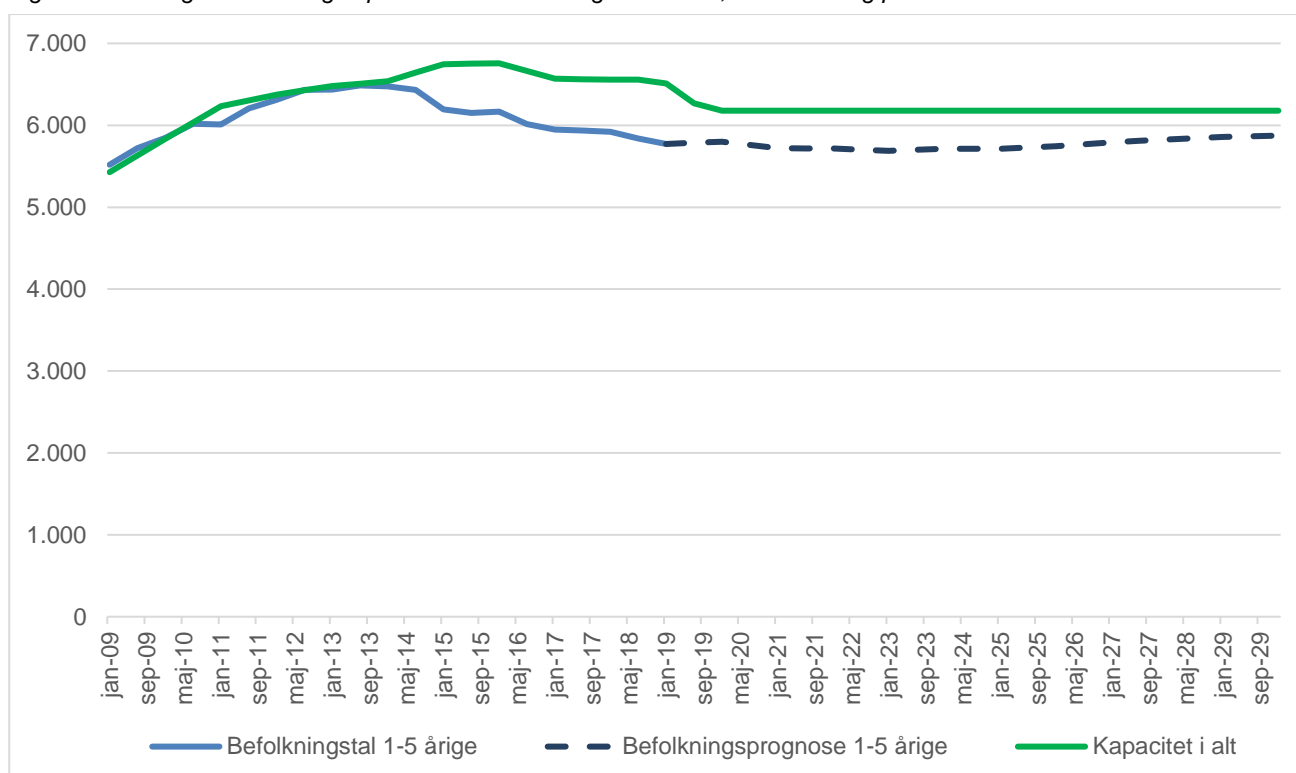

Udvikling i børnetal og kapacitet

Som beskrevet ovenfor, har det faldende børnetal betydet, at Kommunalbestyrelsen har besluttet at tilpasse kapaciteten med budgettet for 2019. Balancen mellem kapacitet og efterspørgsel vil også fremadrettet være et væsentligt element for forvaltningen og Kommunalbestyrelsen at følge, så der fortsat sikres de bedste betingelser for, at daginstitutionerne kan opretholde en bæredygtig drift.

Figur 3 nedenfor viser den historiske udvikling i antallet af 1-5 årige i Frederiksberg Kommune, og den kapacitetstilpasning området har undergået i forlængelse heraf i perioden fra 2009 til 2019. I figuren fremgår også forventningen til befolkningstallet for 1-5 årige børn fra 2019 til 2030 samt den historiske og aktuelle kapacitet, når kapacitetstilpasningen med budgettet for 2019 er indregnet.

Figur 3: Udvikling i børnetal og kapacitet i Frederiksberg Kommune, antal børn og pladser

Ifølge den nyeste efterspørgselsprognose vil der være et fald i efterspørgslen efter dagtilbudspladser frem til 2023, hvorefter der er en svag stigning frem mod 2030. Faldet i efterspørgslen vil blive fulgt tæt for fortsat at sikre en balance mellem kapacitet og efterspørgsel og rettidigt gøre tiltag til kapacitetstilpasning, såfremt fremtidige efterspørgselsprognoser viser yderligere ændringer i efterspørgslen.

Nedenfor illustreres, i figur 4, den forventede udvikling i efterspørgslen efter pladser sammenholdt med kapacitet fra 2018 og frem til og med 2030. Figuren viser, at kapaciteten dækker efterspørgslen efter plads i alle år frem til 2028. Samtidig viser figuren, at Kommunalbestyrelsens beslutning med budgettet for 2019 om at udfase dagtilbudspladser sikrer en bedre balance mellem kapacitet og efterspørgsel fremadrettet. Derudover viser figuren de svingninger, der er i efterspørgslen over

året, hvor efterspørgslen efter pladser er lavest i juli måned og størst i april måned, inden de kommende skolebørn starter i SFO den 1. maj.

Tabel 1 nedenfor viser efterspørgslen efter pladser og kapacitet i årene 2019 til 2023. Tabellen viser, at der i april måned 2019 er en fri kapacitet på 343 pladser. Den kapacitetstilpasning på 396 pladser, der blev vedtaget i budget 2019 får virkning fra maj 2019. De 343 pladser, der samlet er i fri kapacitet i april 2019, dækker den efterspørgsel efter pladser, der er fra Frederiksberg-borgere. Som det endvidere ses af tabellen er der fremadrettet skabt en bedre balance mellem kapacitet og efterspørgsel.

Tabel 1: Sammenligning af kapacitet og efterspørgsel 2019-2023

	2019		2020		2021		2022		2023	
	Vug.	Bh.	Vug.	Bh.	Vug.	Bh.	Vug.	Bh.	Vug.	Bh.
Efterspørgsel i april måned ifl. prognose 2019	2.451	3.680	2.422	3.687	2.403	3.658	2.371	3.672	2.381	3.661
Maksimal fysisk kapacitet i dagtilbud i april måned	2.710	3.764	2.544	3.575	2.544	3.575	2.544	3.575	2.544	3.575
Fri kapacitet i april måned	259	84	122	-112	141	-83	173	-97	163	-86
Samlet fri kapacitet i april måned	343		10		58		76		77	

Data er opgjort i april måned, da det er den måned i året, hvor der er flest børn indmeldt i dagtilbuddene. Den 1. maj hvert år starter de ældste børn fra dagtilbuddene i SFO, hvilket betyder, at antallet af indmeldte børn falder markant fra april til maj. Når der også ses et mindre fald i antal indmeldte børn i juli og august måned, skyldes det, at børn, der skal starte i en privat skole, typisk udmeldes af dagtilbuddet 1. juli eller 1. august. Der indmeldes herefter løbende nye børn i dagtilbuddene, og derfor stiger antallet af indmeldte børn igen fra august og frem til og med april året efter, hvor der igen sker et tydeligt fald i antallet af indmeldte børn.

Denne cyklus er karakteristisk og betyder, at der altid vil være størst efterspørgsel efter dagtilbudspladser i april måned. Ved at tage udgangspunkt i data for april måned sikres det derfor, at efterspørgslen efter dagtilbudspladser kan imødekommes på alle tidspunkter af året.

Bygninger og vedligehold

Daginstitutionerne i Frederiksberg Kommune bliver drevet i en varieret bygningsmasse hvad angår stand, alder og størrelse. For at kunne sikre pædagogiske tilbud af høj kvalitet, er det en forudsætning, at de fysiske rammer for god og moderne institutionsdrift er tilstede.

Gennem en årrække, fra 2006 til i dag, er der foretaget nybygninger af i alt 11 daginstitutioner i Frederiksberg Kommune samt etableret tre skovsteder. De nyetablerede daginstitutioner udgør dog alene en del af den samlede bygningsmasse. Af de kommunalt ejede ejendomme, der drives dagtilbud i, er der for flere ejendomme et behov for renovering i de kommende år. Renoveringsbehovet varierer på tværs af ejendommene, da det er forskelligt, hvorvidt behovet omhandler en klimaskærm, en generelt nedslidt institution, eller om de tekniske installationer ikke fungerer optimalt.

I forbindelse med vedtagelsen af Budget 2019 blev det besluttet at afsætte 1,5 mio.kr. til udarbejdelse af en samlet og flerårig vedligeholdelsesplan for kommunens dagtilbud. Med udarbejdelsen af en samlet vedligeholdelsesplan, som forventes at blive fremlagt i 2020, er det målet at kunne

prioritere de mest nedslidte ejendomme og tilvejebringe en højere og mere ens standard for alle kommunens institutioner, uanset ejendommenes alder og byggestil.

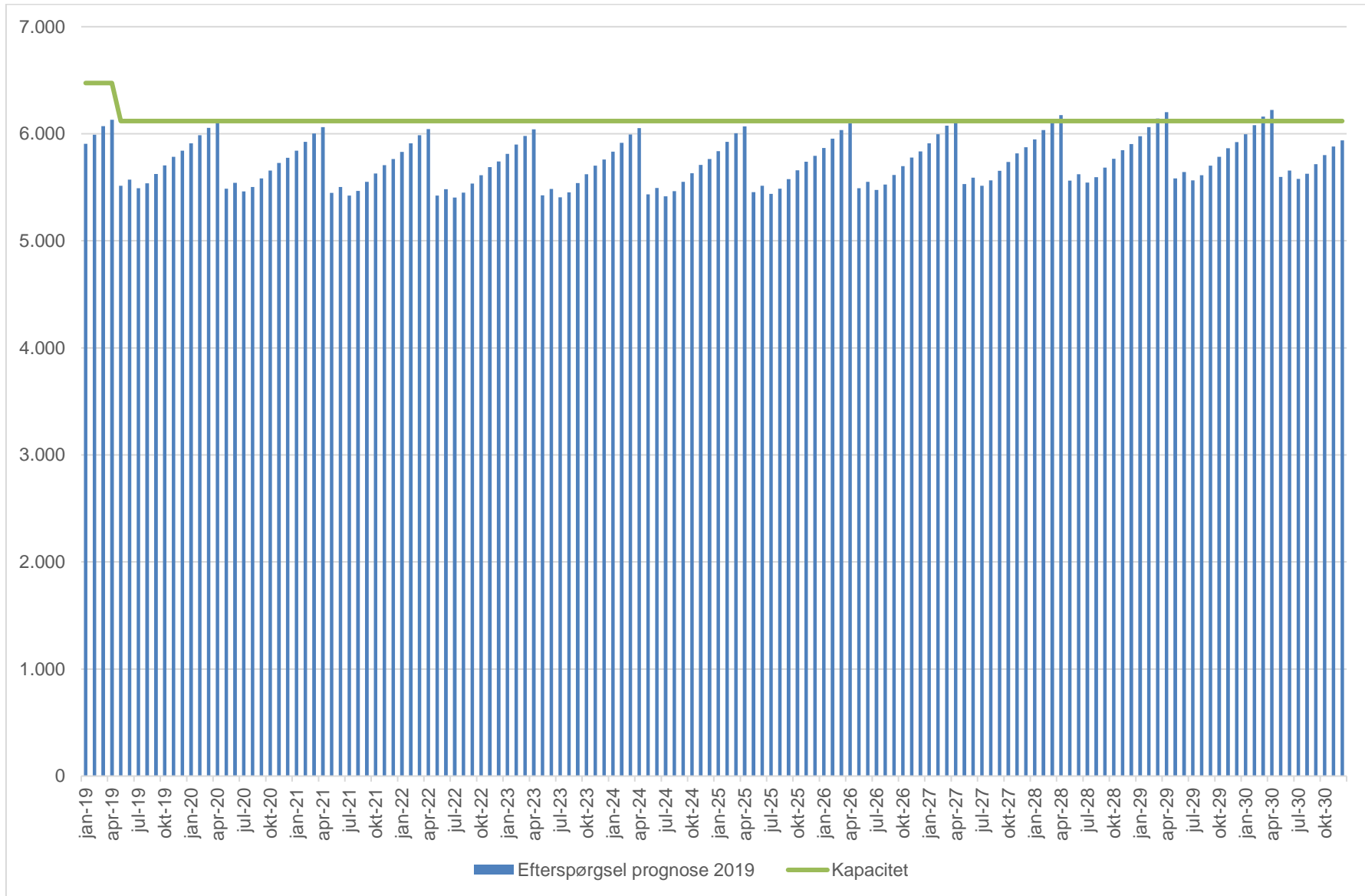
Forvaltningsområderne By, Kultur og Miljø og Børn og Unge løser opgaven i et tæt samarbejde. Med ovenstående arbejde lægges der op til, at der udarbejdes en afrapportering til Kommunalbestyrelsen, således at behovet for renovering af ejendomme, hvori der drives dagtilbud, synliggøres forud for budgethandlingerne for det kommunale budget for 2020 og 2021.

Som en del af vedligeholdelsesplanen er det planlagt, at der i daginstitutionerne opsættes indeklimate målere i repræsentative og udsatte lokaler i en periode. Indeklimamålerene skal registrere henholdsvis CO₂, temperatur og luftfugtighed i lokalerne. Der er taget initiativ til disse målinger, da det er betydningsfuldt for både børn og medarbejdere, at de opholder sig i et sundt indeklima.

I forlængelse af dette initiativ er forvaltningen opmærksomme på rapporten "Indeklima i daginstitutioner", der blev publiceret af Det Økologiske Råd i marts 2019. Rapporten indeholder resultater fra målinger af indeklima i 20 danske daginstitutioner fordelt på fire kommuner. Ud over resultaterne af målingerne indeholder rapporten en lang række anbefalinger til en forbedring af indeklimaet i danske daginstitutioner. Sammen med Frederiksberg Kommunes egne målinger af indeklimaet, vil rapportens resultater og anbefalinger danne grundlag for, at forvaltningen udarbejder en plan for, hvordan indeklimaet i de frederiksbergske daginstitutioner fremadrettet tager højde for de anbefalinger, der er kommet.

Ud over ovenstående tiltag, der skal være med til forbedre de fysiske rammer for dagtilbuddene, vil muligheden for, at en ekstern leverandør kan varetage driften af dagtilbud på Frederiksberg i eksisterende bygninger blive undersøgt, idet driften af 4-5 daginstitutioner vil søges konkurrenceudsat.

Figur 4: Udvikling i kapacitet og efterspørgsel 2019-2030, antal pladser

Udvikling af kvalitet i dagtilbud

Dagtilbudsområdet har fået stigende opmærksomhed de seneste år fra både borgere, forskere og politikere. Det har blandt andet medvirket til en øget forskningsaktivitet i forhold til at identificere betydningsfulde parametre for børns udvikling og kvaliteten i dagtilbuddene. Dagtilbudsloven blev ændret i 2018, hvor betydningsfulde resultater fra forskningen på området er indarbejdet.

Ændringen er den mest gennemgribende siden kravet om udvikling af læreplaner blev indført i 2004. Afsættet for lovens ambition om at højne kvaliteten i dagtilbud baserer sig på aftalen "Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet". Aftalen giver – ligesom loven – nogle væsentlige sigtelinjer for, hvordan udvikling af kvalitet skal ske. Næmlig gennem:

- Øget fleksibilitet og frit valg for børnefamilier – herunder større gennemsigtighed og indflydelse for børnefamilier
- Bedre læring og trivsel for alle børn og et sammenhængende børneliv
- Høj kvalitet gennem faglighed og tydelig ledelse.

Nedenfor beskrives de særlige tiltag, der gøres for at højne kvaliteten på dagtilbud i overensstemmelse med kravene i dagtilbudsloven.

Samarbejde med forældre og lokalsamfund

Forældrebestyrelser

Forældre er vigtige for dagtilbud, fordi hjemmet har størst indflydelse på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse (jf. den styrkede pædagogiske læreplan). Derfor er sammenhængskraft mellem dagtilbud og hjem vigtigt for barnet – blandt andet via det gode samspil mellem forældre og medarbejdere, der hver især har unik viden om barnet.

I lyset heraf er forældrebestyrelsernes kompetencer styrket. Det gælder i forhold til at fastsætte principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem og inddragelse i udarbejdelse, evaluering og opfølgning på den pædagogiske læreplan samt i daginstitutionens arbejde med at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole.

For at hjælpe denne udvikling i samarbejdet på vej forventer forvaltningen at tilbyde kompetenceudvikling til ledere og bestyrelsesformænd i kommunale dagtilbud til brug for et tættere samarbejde med bestyrelserne. Fra kursus for nye bestyrelsesmedlemmer senest i januar 2019 har forvaltningen taget med, at bestyrelsesformænd – og de øvrige medlemmer – har et meget stort engagement i at deltage i udviklingen af deres barns dagtilbud.

Forvaltningen vil herudover fortsat gennemføre det årlige kursus for nye medlemmer af forældrebestyrelserne i 1. kvartal 2020.

Samarbejde med forældre og lokalsamfund udfoldes også helt konkret i dagtilbudsområdets arbejde med kommunens sundhedspolitik, hvor samarbejde om bevægelse og kost i dagtilbud samt egentlige motionstiltag for både børn og forældre vil have særlig opmærksomhed.

Dagtilbud i dialog med lokalsamfundet

Dagtilbuddet skal i arbejdet med den pædagogiske læreplan overveje, hvordan lokalsamfundet og frivillige kan inddrages i arbejdet med at skabe stimulerende pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Lokalsamfundet er dagtilbuddets og barnets nærmiljø, og det vil variere hvilke ressourcer, der kan bringes i spil i de enkelte lokalsamfund. Forældre i forældrebestyrelsen bor typisk i nærmiljøet. Derfor har de oftest viden om de forskellige tilbud og muligheder, der findes i lokalområdet, og kan inddrages i overvejelserne omkring dette samarbejde. I lokalsamfundet kan dagtilbuddene eksempelvis samarbejde med biblioteker, museer, idrætstilbud, musikskoler, plejehjem, erhvervslivet og andre dagtilbud m.m. Samarbejdet med eksempelvis ældre medborgere, skoleelever og andre frivillige i lokalsamfundet kan også bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Nogle besidder måske en særlig viden eller interesse inden for natur, sport eller musik, som dagtilbuddet kan drage nytte af.

Mange dagtilbud har allerede i mange år gennemført tiltag, der åbner dagtilbuddets døre og perspektiv ud mod verden. Bedsteordningen, samarbejde med plejecentre og minibiblioteker er nogle af de tiltag, der gøres. I samarbejde med lederne vil Dagtilbudsafdelingen i de kommende år udvikle dette område. Det vil ske med inspiration fra skoleområdet, der siden skolereformen i 2014 har arbejdet med Åben Skole.

Styrket pædagogisk læreplan

Formålet med at udvikle rammen for arbejdet med den pædagogiske læreplan har været at skabe en fælles retning for dagtilbuddene og gøre læreplanerne til et endnu bedre pædagogisk redskab. Den nye ramme for arbejdet med læreplaner bygger på de eksisterende læreplanstemaer – dog med reviderede temabetegnelser. Temaerne er alsidig personlig udvikling, social udvikling, kommunikation og sprog, krop, sanser og bevægelse, natur, udeliv og science og kultur, æstetik og fællesskab.

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et pædagogisk grundlag og seks læreplanstemaer, som er beskrevet i lovgivningen og det tilhørende materiale. Læreplanen skal også fokusere på to brede pædagogiske læringsmål for hvert læreplanstema. Derudover skal læreplanen beskrive, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældre om børnenes læring, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet, og hvordan der skabes sammenhæng til skolen.

Det er i den nye lovgivning fremhævet, at dagtilbuddets leder er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. Dette arbejde er vi i forvejen langt med i Frederiksberg Kommune i kraft af det flere-årige arbejde med effekt for børnene.

I forbindelse med iværksættelsen af den styrkede læreplan er der afsat statslige midler til kompetenceudvikling af den daglige pædagogiske ledelse, "fakkelbærere" og dagplejere. Fakkelbærere er pædagoger, der har kompetencer til at udfylde en rolle som tovholdere for arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan og inspiratorer for de øvrige medarbejdere i institutionen. Formålet med kompetenceudviklingen er at øge viden om den styrkede pædagogiske læreplan og færdigheder til at omsætte, aktivere og forankre denne viden i dagtilbuddenes pædagogiske praksis at styrke pædagogisk viden om og færdigheder til at forholde sig analytisk og reflektivt til egen praksis ud fra den pædagogiske læreplan.

Frederiksberg Kommune har besluttet at gennemføre kompetenceudviklingen som kortere læringsforløb til faglige ledere, fagbærere og dagplejere fra august til januar 2020. Dette sker for halvdelen af midlerne til daginstitutionerne. Her deltager en leder og en pædagog fra hver selvejende, kommunal og privat daginstitution i forløbet over 3,5 læringsdage. I dagplejen vil alle dagplejere også blive en del af læringsdage og to vil efteruddanne sig til Pædagogisk Assistent.

Frederiksberg har varmet op til den styrkede læreplan siden begyndelsen af 2018 – altså også før loven blev vedtaget. I 2019 arbejdes der med den faglige udvikling af det pædagogiske personale med en række lokale workshops til ledere og medarbejdere om særligt evalueringskompetencer. Lederne har udtrykt et behov for at styrke deres evalueringskompetencer. Evaluering er centralt for skabe viden om daginstitutionens nuværende pædagogiske læringsmiljø og for at vide, hvor man gerne vil hen; og hvad de næste skridt er.

I 2019 forventes også afholdt workshops om blandt andet leg og barnets perspektiv som er andre elementer i den styrkede pædagogiske læreplaner. De lokale workshops forventes også afviklet i 2020 med emner, som dagtilbudslederne til den tid angiver som vigtige for deres fortsatte arbejde med at udvikle deres pædagogiske læreplan. Den pædagogiske læreplan skal være udarbejdet senest ved udgangen af juni 2020.

De resterende statslige midler til kompetenceudvikling for daginstitutionerne prioriteres, når læringsforløbene er afsluttede og evaluerede i starten af 2020. Herved sikres det, at vi rammer mest præcist i forhold til det, der til sin tid viser sig at være kompetencebehovet.

Mønsterbryderindsats

Det tidligere Mønsterbryderudvalg afsluttede sit arbejde i 2018 og evaluerede indsatsen. Evalueringsrapporten viser, at projekterne allerede har indfriet målsætningerne og skabt positive resultater for målgruppen eller vil gøre det på længere sigt. Blandt de projekter, som i høj grad vurderes at have indfriet deres målsætninger på dagtilbudsområdet, er: *Dialogisk læsning og små læringsgrupper* og *Socialrådgivere i dagtilbud*. Hertil kommer, at projekterne *Tryghed i overgangen fra sundhedsplejen til dagtilbud* og *Interaktionsarbejde med småbørn i potentielt udsatte positioner* var i opstartsfasen, da evalueringen blev udarbejdet, men projekterne vurderes at have et relativt stærkt potentiale for på længere sigt at opnå positive resultater for børnene og de unge.

Et nyt mønsterbryderudvalg blev med budgetaftalen for 2019 vedtaget og skal snarligt vælge de indsats, de ønsker at gennemføre for de kommende år. Der er afsat midler til nye initiativer med et særligt fokus på den tidlige indsats for de 0 – 6-årige.

Midlerne skal prioriteres i samarbejde med eksterne eksperter i et nyt mønsterbryderudvalg. Målgruppen for det nye mønsterbryderudvalg er små børn i udsatte positioner, og formålet med udvalget er at iværksætte konkrete tiltag, der kan øge den sociale mobilitet og dermed bryde den negative sociale arv for de børn, der er i risiko for ikke at få en uddannelse og blive selvforsørgende senere i livet. Børnene skal have mulighed for at udnytte sine potentialer og blive livsduelige voksne, der kan agere i deres eget liv. Hertil er disse kernelementer vigtige:

- Uddannelse – uddannelse forstås bredt og handler i første omgang om at opbygge kapacitet og motivation for læring hos små børn.
- Tidlig indsats – at sociale udfordringer adresseres så tidligt som muligt i barnets liv for at stoppe udvikling af eventuelle mere alvorlige problemstillinger.

- Tværfaglig professionel indsats – da en mønsterbryderindsats for de små børn vil være forankret på tværs af områder i Frederiksberg Kommune. Det indebærer for eksempel, at målgruppens udfordringer adresseres helhedsorienteret og tilpasset de konkrete behov hos det enkelte barn og familien.

Her vil dagtilbudsområdet prioritere at servicere det nye mønsterbryderudvalg og sætte de nye projekter, der formes i udvalget, i søen løbende.

Børns sprog

For at understøtte indsatsen med den tidlige sprogindsats yderligere sætter et udviklingsprojekt fokus på børns begrebsverden, leg og læring. Projektet bliver til i et tværgående samarbejde mellem dagtilbuddene, Dagtilbudsafdelingen og Frederiksberg Kommunes bibliotek. I læringsforløb går børn, pædagogisk personale, bibliotekets personale og eksempelvis kunstnere sammen om at etablere en begrebsverden, som børnene kan leve og lege sig ind i. Denne form for samskabende processer vil fortsætte fremadrettet med et særskilt fokus på at involvere børnene i udviklingen.

På dagtilbudsområdet er der etableret et sprognetværk, hvor de pædagoger, der er ansvarlige for det overordnede arbejde med børns sprogudvikling i dagtilbuddene mødes. Der er en tendens til, at det hovedsageligt er pædagoger fra børnehaveafdelinger, der er ansvarlige for sprogudviklingen i dagtilbuddene. Der vil derfor fremadrettet være et fokus på at udbrede sprognetværket og kurserne til pædagoger, der er ansvarlige for sprogudviklingen, så de i højere grad også omfatter pædagoger fra vuggestueafdelingerne. På denne måde styrkes den tidlige sprogindsats yderligere. Netværket er samtidig ved at ændre fokus til i højere grad at fungere som kompetencefastholdende og –udviklende for pædagogernes praksis med børns sprogkompetencer.

Endelig vil Dagtilbudsafdelingen også indgå i Fællesrådgivningens projekt om fokus på sprog i den helt tidlige del af barnets liv. Fokus her er at forstå udviklingen af pludresproget som en kilde til forståelse af børns trivsel.

Sammenhænge i børns liv

På dagtilbudsområdet er kvaliteten i dagtilbuddene afgørende vigtig for børn, forældre og medarbejdere, og de allerede beskrevne indsatsområder er med til at styrke kvaliteten. Men det er også rigtig vigtigt at have fokus på, at børn og forældre oplever gode og smidige sammenhænge i løbet af barnets liv. Derfor er der på dagtilbudsområdet et særligt fokus på at udvikle praksis for overgange fra hjem til dagtilbud og fra dagtilbud til skole.

Når barnet skal starte i et dagtilbud, åbner der sig en ny verden for både barnet og forældrene. Det pædagogiske personale har fokus på at planlægge gode velkomstforløb i dagtilbuddene, så både barnet og forældrene føler sig velkomne. Et af indsatsområderne for en god velkomst er den såkaldte besøgsordning, der betyder, at barnet og en forælder kan komme på besøg i det kommende dagtilbud én gang ugentligt i perioden op til, at barnet skal begynde sin faste hverdag i dagtilbuddet. På denne måde får både barnet og forældrene en mulighed for at vænne sig langsomt til hverdagen i et dagtilbud, de andre børn og personalet.

Når barnet efter nogle år skal sige farvel til dagtilbuddet og goddag til skolen, skal børn og forældre opleve en god sammenhæng. Derfor planlægger det pædagogiske personale hvert år relevante aktiviteter for de ældste børn i dagtilbuddet for at forberede dem på hverdagen i SFO og skole. Ud

over de pædagogiske indsatser er der et udvidet fokus på videndeling mellem dagtilbud og SFO/skole. Til dette inddrages børnene i en samtale om vigtige elementer fra deres liv – eksempelvis hvilke lege de bedst kan lide. Redskabet kaldes "Barnets stemme", og det deles med forældrene, inden det deles med personalet i barnets kommende SFO og skole. På denne måde kan personalet i SFO og skole bedre planlægge relevante aktiviteter for børnene og bruge viden om børnene til at foretage gruppeinddelinger.

Samarbejdet mellem dagtilbud og skoler intensiveres i de kommende år gennem samarbejde om overgange. Hvert år afholdes der derfor en møderække med deltagelse af pædagoger og ledere fra dagtilbud og SFO'er. Formålet er at skærpe såvel dagtilbuds som skolers opmærksomhed på, hvordan der arbejdes med børn, og hvilke forventninger der er til børns skoleparathed. Dette suppleres af, at der hvert andet år afholdes en fælles temadag for pædagoger i dagtilbud, SFO og børnehaveklasse. Dagen har til formål at give deltagerne ny viden fra eksterne eller kolleger – samt inspiration til, hvordan vi sammen skaber kvalitet i overgangen for barnet. Temadagen er senest afholdt i marts 2019.

Sammenhængen mellem dagtilbud og skole er endvidere skrevet væsentligt frem i dagtilbudsloven. Heri fremgår det, at den pædagogiske læreplan blandt andet skal indeholde en beskrivelse af, hvordan der tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø i børnenes sidste år i dagtilbud, der skaber sammenhæng til skolen. På den baggrund bliver kvaliteten af overgang fra dagtilbud til skole også et fokuspunkt i det kommende arbejde med at implementere den styrkede pædagogiske læreplan i alle dagtilbud. Her er det i februar 2019 besluttet politisk, at børnene fra 1. maj til skolestart skal arbejde med kompetenceområderne for børnehaveklassen, så de også i den sidste tid inden skolestart klædes bedst muligt på til at starte i skole. Denne beslutning gælder også, at der i de kommende år er fokus på at sikre den bedst mulige overgang for børnene samt en koordineret pædagogisk tilgang på tværs af dagtilbud og skole.

Rammer for dagtilbud

Trivsel, sygefravær og ledelse

Lavt sygefravær fremmer kontinuiteten i hverdagen for børnene og bidrager hermed til kvaliteten af børnenes dag i dagtilbuddet. Derfor er et lavt sygefravær vigtigt i et børne- og forældreperspektiv. I et driftsperspektiv er det også vigtigt, fordi det lave sygefravær fremmer, at medarbejderne bringer deres ressourcer bedst muligt i spil og reducerer behovet for vikardækning med øgede udgifter til følge.

Sygefraværet på dagtilbudsområdet er relativt højt på landsplan og i Frederiksberg Kommune. Sygefraværet er både på landsplan og på Frederiksberg steget fra 2017 til 2018. Det er således nu ca. 60% af daginstitutionerne, der har et sygefravær over Frederiksberg Kommunes måltal på 4,4%.

Sygefraværsindsatsen på dagtilbudsområdet har en høj prioritet. Lederne tilbydes rådgivning og sparring af HR-afdelingen og sygefraværskonsulent i Dagtilbudsafdelingen. De pædagogiske konsulenter giver desuden sparring til lederne om personaleledelses- og pædagogiske spørgsmål. Hertil kommer, at sygefravær drøftes på ledermøderne med forvaltningen.

Børneudvalget bevilligede i 2018 midler til et Trivselsprojekt med det mål at øge trivslen og nedbringe sygefraværet. De 11 institutioner med det højeste sygefravær deltog i projektet, som har været forankret i Dagtilbudsafdelingen. Projektet har taget afsæt i Social Kapital, som forskning peger på har størst betydning for trivsel og sygefravær. En ekstern konsulent har bidraget til tre seminarer for ledere, deres tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter. Projektet har fokuseret på at styrke lederens kompetencer til at drive indsatsen med at nedbringe sygefraværet. Ni af de 11 institutioner har i 2018 haft fald i deres sygefravær i forhold til 2017, og samlet har de 11 institutioner reduceret deres sygefravær med 29% fra 2017 til 2018.

I 2019 forstærker Dagtilbudsafdelingen indsatsen med at nedbringe sygefraværet i alle dagtilbud, som har mere end 4,4% i sygefravær. Dagtilbudsafdelingen vil i denne forbindelse sikre, at lederne får tilbudt den fornødne hjælp og sparring til opgaven og samtidig forvente, at hver enkelt leder arbejder målrettet med at nedbringe sygefraværet gennem en konkret handleplan.

Digitalisering

Arbejdet med digitalisering skal dels skabe de bedste forudsætninger for en effektiv dokumentation, kommunikation og vidensdeling og dels bidrage til at udvikle den pædagogiske kvalitet ved på en pædagogisk velovervejet måde at inddrage digitale redskaber sammen med børnene. I det følgende beskrives de indsatsområder, der fremadrettet er planlagt på området. Indsatserne er opdelt i to spor – et spor med fokus på det *strategiske udgangspunkt* og ét, der vedrører arbejdet med *datasikkerhed*.

Det strategiske udgangspunkt for arbejdet med digitalisering

På dagtilbudsområdet arbejdes der med løbende at udvikle det strategiske udgangspunkt for inddragelsen af digitale redskaber og systemer. I 2018 blev Digitaliseringsstrategien for dagtilbudsområdet godkendt af Børneudvalget. I strategien beskrives mål og indsatser for inddragelse af digitale redskaber i dagtilbuddenes pædagogiske og administrative arbejde. I strategien præsenteres tre mål som retningsgivende for inddragelsen. I 2019 vil der være et særligt fokus på det mål, der går på at styrke dagtilbuddenes arbejde med administration, pædagogisk dokumentation, evaluering og forældresamarbejde.

Aula - børneintranet til kommunikation og samarbejde

I Frederiksberg Kommunes dagtilbud benyttes Frederiksberg Børneintranet til registrering af børnenes stamdata, fremmøde og generel kommunikation mellem hjem og dagtilbud. Dagtilbudsområdet i Frederiksberg Kommune vil indgå i den kommende nationale kommunikationsplatform, Aula, der kommer til at gå på tværs af dagtilbuds- og skoleområdet. Aula forventes implementeret i det første halvår af 2020 og vil erstatte institutionernes nuværende børneintranet. Implementeringen af Aula kræver en grundig forberedelse via den rette projektorganisering, kommunikation, uddannelse og IT-struktur. Der vil i 2019 være et stort fokus på at arbejde målrettet mod en god implementering af Aula på dagtilbudsområdet i 2020.

Platform til pædagogisk dokumentation og evaluering

I 2017 blev der udviklet en digital platform til dokumentation og refleksion over det pædagogiske arbejde med mønsterbryderindsatsen på dagtilbudsområdet. Platformen indeholder de pædagogiske redskaber, der bruges til refleksion, læring og videndeling i forbindelse med indsatsen. Der er i 2019 politisk prioriteret midler til at udvikle løsningen til at indeholde de skemaer, der anvendes til arbejdet med effektmåling og overgangen mellem dagtilbud og skole i form af Barnets Stemme.

Videreudviklingen skal blandt andet sikre, at dagtilbuddene har én samlet indgang til de tværgående pædagogiske redskaber, der arbejdes med i dagtilbuddene. Redskaberne til både effektmåling og Barnets Stemme vil ligge klar i løbet af 2019.

Frederiksberg Kommunes pladsanvisningssystem

I Frederiksberg Kommunes pladsanvisningssystem håndteres ind- og udmeldelse af børn i kommunens dagtilbud, SFO og klub. Herudover varetages der i systemet opgaver vedrørende forældrebetaling og tilskud. I 2019 udløber kontrakten med den nuværende leverandør af Frederiksberg Kommunes pladsanvisningssystem. Det er politisk besluttet, at anskaffelsen af et nyt system skal ske ved et offentligt EU-udbud. Udbuddet skal sikre, at Frederiksberg Kommune får et pladsanvisningssystem, der styrker brugervenlighed og gennemsækelighed, og som gør det nemt for forældre at få det bedst mulige overblik over pladser ved opskrivning af deres børn. Udbuddet offentliggøres i første halvår af 2019, og herefter forventes en leverandør valgt i løbet af sommeren. Systemet forventes implementeret i starten af 2020.

Datasikkerhed

Når digitale løsninger anvendes på dagtilbudsområdet, er det afgørende, at personoplysninger altid behandles sikkert og korrekt i tråd med den gældende lovgivning.

Undersøgelse af datasikkerhed på dagtilbudsområdet

Den 25. maj 2018 trådte en ny EU-persondataforordning i kraft. Med forordningen skærpes fokus på behandlingen af personoplysninger. Dagtilbudsområdet i Frederiksberg Kommune er - ligesom alle andre virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder, der behandler personoplysninger - underlagt forordningen. I 2019 vil der fortsat være fokus på datasikkerhed på dagtilbudsområdet. I første halvdel af året vil forvaltningen og dagtilbuddene indgå i en større undersøgelse af persondatasikkerhed i samarbejde med KL. Undersøgelsen skal bidrage til at fastholde opmærksomhed på området og målrette arbejdet yderligere.